

Hat évtized – hat találkozás Kiss Sándorral

1. A parkban

Gyermekként több évet töltöttem külföldön, és 1971-ben tértem vissza Debrecenbe. Jól emlékszem a hosszú távollétet követő első itthoni élményeimre. Maradandó emlékeim egyike, hogy az egyetemi parkban felfigyeltem egy szőke fiatalemberre, aki minden alkalommal mélyen elgondolkodva, a külvilágra szemmel láthatóan alig-alig figyelve haladt az egyetem felé, vagy jött az egyetem felől. Ki lehet ő, milyen tudományág művelője, milyen szellemi célok vezérlik? A választ nem tudhattam. Mégis, ez a fiatalember volt akkor számomra a gondolatok világában élő tudós vonzó példája. Jóval később kaptam (igaz, egyelőre csak felületes) választ a kérdésre – elsőéves angol-német szakos hallgatóként, miután időm nagy részét az egyetem főépületének negyedik emeletén töltöttem, ahol az akkori Német Tanszék, Angol Tanszék és Francia Tanszék egymás mellett és egymáshoz sok szállal kötődve működött.

2. A könyvek

Azt azonban, hogy Kiss Sándor valójában ki, még később, kezdő egyetemi oktatóként, 1981-ben fedeztem fel. Bár egészen eltérő irányból közeledtünk hozzá, mindkettőnk akkori lelkesedésének egyik tárgya a szövegnyelvészet volt. Abban az időben a szövegnyelvészet dinamikusan fejlődő, új diszciplinának számított, melyet elsősorban „nyugaton” műveltek, ezért igen nagy kincsnek tekintettünk egy-egy, valamelyik tanszéki könyvtár szűkös lehetőségeinek kihasználásával megrendelt friss szakkönyvet. Miközben egymásnak adtuk, egymástól kaptuk a műveket, bizonyítékát láthattam annak, amit már gyermekkoromban sejtettem: nagy tárgyi tudású szakember, akinek egyúttal rálátása van a nyelvtudomány több részdiszciplinájára; aki nem csupán a széles összefüggéseket érti, hanem a részletek iránt is fogékony; akihez kezdő nyelvészként bizvást fordulhatok kérdéseimmel, mert nagy valószínűséggel meg tudja adni rájuk a kompetens választ; és aki nem kizárólag a francia, hanem a német és angol nyelvű nyelvészeti szakirodalomban is tájékozott.

3. Csemegék

1991-ben, a rendszerváltás egyik elemeként a TEMPUS-program jelentősen támogatta többek között a magyar felsőoktatási intézmények kapcsolatfelvételét nyugat-európaiakkal. Négyen – Kiss Sándor és Skutta Franciska a Francia Tanszékről, Kocsány Piroska és én a Német Tanszékről – meghívást kaptunk egy nagyszabású TEMPUS-konferenciára, melyre Heidelbergben került sor. Kiss Sándorral öröm volt a böngészés az antikváriumokban, mert osztozhattunk egymás lelkesedésében egy-egy könyv láttán, mely után egyikünk vagy másikunk régóta áhítozott; de tanulságos is, mert hallgathattam rövid, szakszerű értékeléseit a felfedezett kincsekről, és megfogadhattam megbízható tanácsait, valahányszor döntenem kellett, mert vágyaim gazdagsága nem állt összhangban pénztárcáméval. És örömteliek voltak a kulináris élvezeteket kísérő esti beszélgetések is.

4. Doktorképzés

A PhD-képzésben 2001-ben következett be az a fordulat, amelynek eredményeképpen a korábbi, széttagoltan működő doktori programok diszciplinák szerint szervezett doktori iskolákba rendeződtek. Hiába ismertem őt már régóta, csupán ekkor talákoztam Kiss Sándorral, az iskolateremtővel. Távolról sem arról van szó csupán, hogy a Kiss Sándor irányításával dolgozó fiatal romanisták már a doktorképzésbe való belépéskor meglehetősen tájékozottak voltak a választott téma részleteiben, hanem ennél sokkal többről. A témák sokfélesége nyilvánvaló jele a képzés sokrétűségének és a témavezető széles látókörének. A részletekben való jártasság mögött pedig elmélyült kutatómunka és minden bizonnyal a

hallgatókkal folytatott konzultációk sokasága húzódik meg. De, ami talán a legfontosabb: a kérdéseinkre adott válaszokat áthatotta a jelölt szakmai elkötelezettsége, a téma iránti lelkesedése és a témavezető tudásának tisztelete. Kevés olyan oktató van, akiknek a híre messze földről vonzza a tanítványokat. Nem egy olyan doktorhallgató kérte felvételét doktori iskolánkba, aki kizárólag azért kívánt belépni, hogy Kiss Sándor tanítványává válhasson, még akkor is, ha egyébként korábban egy másik egyetemen már megvédett egy disszertációt.

5. A kézszerítés

Kiss Sándor 2011-ben töltötte be 70. életévét. Ötödik emlékezetes találkozásunk az a kézszerítés volt, amellyel a tiszteletére összeállított kötet átadásakor köszöntöttem.

6. A búcsú

A hatodik találkozásunk a mai. Búcsúzom Sándortól, de a búcsú csak látszólagos. Mert mindaz a tudás, amelyet átadott tanítványainak és kollégáinak, az a szerénység, amely meghatározta pályafutását, az a szellemi nyitottság, amellyel az ismereteket befogadta és közvetítette, valamint tanítványainak az a szeretete, amelyet évtizedeken át folyamatosan éreztem, megmarad mindannyiunk emlékezetében és gazdagítja a mi hátralévő éveinket.

Vita mutatur, non tollitur.

Kertész András